

Мосін А.В.

аспірант,

*Харківський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління
при Президентові України*

ДЕРЖАВНА ЛІСОВА ОХОРОНА

Основним законом держави визначено, що земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу. Від імені Українського народу права власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах, визначених Конституцією України [4]. Серед основних багатств народу України є ліси, які є національним багатством і за своїм призначенням та місцезонашуванням виконують переважно водоохоронні, захисні, санітарно-гігієнічні, оздоровчі, рекреаційні, естетичні, виховні, інші функції та є джерелом для задоволення потреб суспільства в лісових ресурсах. Усі ліси на території України становлять лісовий фонд України і перебувають під охороною держави. Порушення лісового законодавства, зокрема незаконне вирубування дерев і чагарників, тягне за собою, серед інших, кримінальну відповідальність, відповідно до закону [5].

Слід зазначити, що наразі ліси України розподілені наступним чином: державні ліси (підприємства Держлісагенства) – 73% (7,6 млн. га), комунальні ліси (органи місцевого самоврядування) – 13% (1,3 млн. га), інші ліси – 6%, ліси Міністерства оборони – 1%, а також 7% (приблизно 0,8 млн. га) безхазяйні ліси [2].

Публічне управління лісовим господарством реалізуються через побудову відповідного механізму, під яким М.Б. Бизова розуміє «сукупність практичних заходів, засобів, важелів і стимулів, за допомогою яких суб'єкти державного управління лісовим господарством здійснюють цілеспрямований вплив на сферу лісового господарства з метою досягнення поставлених цілей та узгодження інтересів» [1, с. 6].

Для реалізації функцій власника лісів, що перебувають у державній власності в Україні створено систему органів управління в сфері лісового

господарства. Зокрема для виконання покладених функцій з реалізується права власності на ліси, Кабінетом Міністрів України було утворено центральний орган виконавчої влади – Державне агентство лісових ресурсів, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра захисту довкілля та природних ресурсів і який реалізує державну політику у сфері лісового та мисливського господарства. Основними завданнями Держлісагенства є реалізація державної політики у сфері лісового господарства, здійснення державного управління в галузі ведення лісового господарства, державного контролю за дотриманням вимог нормативно-правових актів щодо ведення лісового господарства, здійснення управління територіями та об'єктами природно-заповідного фонду в лісах підприємств, установ і організацій, що належать до сфери його управління, здійснює інші функції з управління лісовим господарством, що перебуває у власності держави. Держлісагентство здійснює свої повноваження безпосередньо та через утворені в установленому порядку територіальні органи [6], які також утворено Кабінетом Міністрів України в кожному регіоні України [8].

Оскільки відповідно до Конституції та законів України Державу наділено правами власника, то разом з правами виникають і обов'язки, зокрема по здійсненню заходів по збереженню лісового фонду. Організація охорони і захисту лісів передбачає здійснення комплексу заходів, спрямованих на збереження лісів від пожеж, незаконних рубок, пошкодження, ослаблення та іншого шкідливого впливу, захист від шкідників і хвороб. Забезпечення охорони і захисту лісів покладається, зокрема на центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері лісового господарства та органи місцевого самоврядування, власників лісів і постійних лісокористувачів відповідно до цього Лісового Кодексу України [5].

Охорону і захист лісів на території України здійснюють, крім інших державна лісова охорона, яка діє у складі центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері лісового господарства, органу виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань лісового господарства та підприємств, установ і організацій, що належать до сфери їх управління [5].

Державна лісова охорона діє у складі Держлісагентства, Республіканського комітету Автономної Республіки Крим з питань лісового і мисливського господарства, обласних управлінь лісового та мисливського господарства і підприємств, установ та організацій, що

належать до сфери управління Держлісагентства. Метою діяльності держлісоохорони є здійснення правових, лісоохоронних та інших заходів, спрямованих на збереження, розширене відтворення, невиснажливе використання лісових ресурсів та об'єктів тваринного світу [7].

До основних завдань державної лісової охорони належить здійснення державного контролю за додержанням лісового законодавства, забезпечення охорони лісів від пожеж, незаконних рубок, захист від шкідників і хвороб, пошкодження внаслідок антропогенного та іншого шкідливого впливу [5].

Державна лісова охорона має статус правоохоронного органу, порядок діяльності, якої визначається положенням, що затверджується Кабінетом Міністрів України, при цьому наділена правом здійснення провадження в справах про адміністративне правопорушення, що віднесені законом до їх підвідомчості, а саме адміністративні правопорушення, передбачені статтями 49, 63-70, 73, 75, 77, 188-5 Кодексу України про адміністративне правопорушення. Від імені центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері лісового господарства, розглядати справи про адміністративні правопорушення і накладати адміністративні стягнення мають право керівник центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері лісового господарства, його заступники, головні лісничі, старші інженери та інженери, командири авіаланок, старші льотчики-спостерігачі та льотчики-спостерігачі баз авіаційної охорони лісів, лісничі, помічники лісничих, майстри лісу [3].

В той же час органи державної лісової охорони не наділені правом проведення оперативно-розшукової діяльності, здійснення дізнання та досудового розслідування щодо кримінальних правопорушень проти довкілля, та у разі виявлення зазначених кримінальних правопорушень державна лісова охорона самостійно не в змозі проводити документування правопорушень, збирати докази, а лише зобов'язані здійснити повідомлення до органів Національної поліції України. Окрім того не зважаючи на статус правоохоронного органу державна лісова охорона не наділена навіть виконувати доручення слідчого, прокурора в кримінальних провадженнях.

Таким чином наразі в складі Держлісагентства діє самостійний правоохоронний орган – Державна лісова охорона, яка забезпечує схоронність та охорону лісів і наділена правозастосовною функцією, а саме здійснення провадження в справах про адміністративне

правопорушення, але не наділена правом здійснення будь-яких дій щодо документування, розкриття та розслідування кримінальних правопорушень, що негативно відображається на публічному управлінні в сфері охорони лісів.

Список використаних джерел:

1. Бизова М.Б. Вдосконалення механізму державного управління лісового господарства (на матеріалах півдня України) : автореф. дис. ... к.держ. упр. : спец. 25.00.02. Одеса, 2010. 20 с.

2. Загальна характеристика лісів України. Державне агентство лісових ресурсів: офіційний сайт. URL: http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=62921

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07 грудня 1984 року № 80732-Х. Дата оновлення: 29.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#Text> (дата звернення: 14.12.2020).

4. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. Дата оновлення: 01.01.2020. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 30.11.2020).

5. Лісовий Кодекс України : Закон України від 21 січня 1994 року № 3852-ХІІ. Дата оновлення: 30.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text> (дата звернення: 05.12.2020).

6. Про затвердження Положення про Державне агентство лісових ресурсів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 8 жовтня 2014 р. № 521. Дата оновлення: 01.10.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/521-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення: 14.12.2020).

7. Про затвердження Положення про державну лісову охорону : Постанова Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2009 р. № 976. Дата оновлення: 10.09.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/976-2009-%D0%BF#Text> (дата звернення: 14.12.2020);

8. Про утворення територіальних органів Державного агентства лісових ресурсів та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2011 р. № 1364. Дата оновлення: 28.12.2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1364-2011-%D0%BF#Text> (дата звернення: 14.12.2020).